

Významný český básník, prozaik, novinář a divadelní kritik se narodil 9. července 1834 v Praze na Malé Straně. Do učebnic vstoupil, mimo jiné, sepsáním šesti básnických sbírek (Hřbitovní kvítí, Kniha veršů, Písně kosmické, Balady a romance, Prosté motivy a Zpěvy páteční) i svou více jak třicetiletou redaktorskou činností pro přední novinová periodika. Neruda byl společně s Vítězslavem Hálkem hlavním iniciátorem vzniku almanachu Máj, do kterého kromě dvou organizátorů přispěli i básníci mladé české generace, jako byli Adolf Heyduk, Karolína Světlá či Josef Václav Frič.

Prostředí pražské Malé Strany i chudé poměry, v kterých Neruda vyrůstal, se později odrazily v jeho prozaické tvorbě. Studium započal na malostranském německém gymnáziu, odkud v roce 1850 přešel na Akademické gymnázium. Tam také o tři roky později úspěšně odmaturoval. Změna školního ústavu patrně v utvářející se osobnosti mladého studenta rozhořela národní

cítění, protože Akademické gymnázium (jehož ředitelem byl vážený český spisovatel a dramatik Václav Kliment Klicpera) bylo známé svým činným vlasteneckým ruchem. Po středoškolských studiích vedly Nerudovy kroky na právnickou fakultu, kde vydržel pouhý rok. Po roční odmlce, během které pracoval na zemském vojenském účetním úřadu, se v roce 1855 znovu vrátil na univerzitu. Studium filozofie, stejně jako v případě práv, Neruda nedokončil. Pro jeho budoucí profesní směřování se důležitější ukázala jeho činnost v německých novinách Tagesbote aus Böhmen, ve kterých v dobách svých vysokoškolských let působil.

Novinářství od té doby zajišťovalo Nerudovi existenci. Po působení v redakcích deníků Čas a Hlas spojuje už ve veřejnosti známý literát v roce 1865 svůj osud s Národními listy, pro které pracoval až do své smrti. Jako redaktor vedl rubriky divadelní a knižní kritiky, větší mistrovství však prokazoval v rubrice fejeton. Jan Neruda do značné míry podobu českého fejetonu formuloval. Pro Národní listy jich napsal přes dva tisíce.

Ambice malostranského rodáka se spíše než novinářským, klonily více literárně uměleckým směrem. V tomto oboru na sebe Neruda poprvé výrazněji upozornil vydáním sbírky veršů Hřbitovní kvítí v roce 1857. Tehdejší kritika ale nepochopila básníkův ironický pohled na svět a dílo tvrdě ztrhala. Příští básnickou sbírku, Knihy veršů, Neruda vydal až o jedenáct let později. Prozaická knižní prvotina, Arabesky, spatřila světlo světa v roce 1864.

Plodnou literární činnost neutlumil ani autorův špatný zdravotní stav. Po smrti matky v roce 1869 a odcizení několika přátel opustil svůj malostranský dům a stahoval se stále více do ústraní svého nového bytu ve Vladislavově ulici v Praze. K problémům na duši se navíc přidávaly i potíže s vleklými chorobami. Paradoxně přes Nerudův nelehký životní stav vznikala v této době jeho nejhodnotnější díla. V roce 1878 vyšla básnická sbírka Písně kosmické, v které je opěvován lidský pokrok a patrná je i optimistická víra v budoucnost vlastního národa. Jak napsal Radko Šťastný, autor knihy Čeští spisovatelé deseti století: *„Pololidové popěvky spolu s hymnickými ódami a vlasteneckými deklamacemi přibližovaly Nerudovy básně vkusu soudobého čtenáře. Není proto divu, že Kosmickými písněmi stanul Neruda rázem mezi prvními básníky.“* Do stejného roku se datuje i vydání Nerudova nejúspěšnějšího prozaického díla, Povídky malostranské. Za příkladný je zde považován autorův talent pro vykreslení charakteristik postav malostranského prostředí z doby čtyřicátých a padesátých let 19. století.

Do své smrti (22. srpna 1891) stačil Neruda rozšířit své dílo o takové skvosty české poezie, jako byly sbírky Balady a romance a Prosté motivy. Za posmrtně vydaný soubor básní, Zpěvy páteční, vděčíme spisovateli Jaroslavu Vrchlickému, který jej sestavil z Nerudovy rukopisné pozůstalosti.

Za svého života nebyl Jan Neruda plně doceněn, dlouho zůstával ve skrytu svého kolegy a přítele Vítězslava Háška. Více vážit Nerudova odkazu si veřejnost začala až po autorově smrti, ve všeobecné úctě lidí zůstává literát i do dnešních dní. V anketě Největší Čech, kterou pořádala Česká televize v roce 2005, poslal divácký zájem Jana Nerudu nejprve do elitní stovky našich osobností, v konečném hlasování mu ohlas jeho literární tvorby vynesl 52. pozici.

Jaroslav Sládek, foto: Wikimedia